

STERK BEROEPS- ONDERWIJS

SAMEN OP WEG

NAAR EEN NAADLOZE
AANSLUITING VMBO-MBO

Boordevol interviews,
voorbeelden, inspiratie
en bruikbare modellen

Zes Leerlabs nemen nu
al de proef op de som

5 TIPS
voor een vliegende start

'Goede samenwerking tussen het vmbo en mbo draagt bij aan het **studiesucces** van jongeren'

Voor meer dan de helft van de leerlingen in het voortgezet onderwijs is het vmbo de plek waar ze hun talent het beste kunnen ontwikkelen. Verreweg de meesten van hen stromen door naar een beroepsopleiding in het mbo en vormen uiteindelijk als vakmensen de ruggengraat van onze samenleving. Het (voorbereidend) middelbaar beroepsonderwijs is dan ook van essentieel belang voor Nederland.

Ontwikkelingen zoals dalende leerlingenaantallen en veranderingen op de arbeidsmarkt maken een meer regionale, gezamenlijke benadering van het onderwijsaanbod noodzakelijk. Vmbo-scholen en mbo-instellingen staan samen met arbeidsmarktpartijen voor de uitdaging het beroepsonderwijs in de regio meer als één geheel vorm te geven. Het zal niemand verbazen dat een goede samenwerking tussen het vmbo en mbo bovendien

in belangrijke mate bijdraagt aan het studiesucces van jongeren.

Vmbo-leerlingen vormen een divers gezelschap met verschillende talenten, ambities en behoeften. Dit betekent dat zij ook verschillende leerroutes vmbo-mbo nodig hebben om het beste uit zichzelf te halen. In de afgelopen jaren gebeurt het steeds meer dat vmbo- en mbo-scholen samenwerken om te zorgen dat de weg naar een beroep voor de leerling één leerroute is, zonder al te veel hobbels en zonder een harde knip in diens leerproces. Ze doen dat in de regio en betrekken daar ook het regionale bedrijfsleven bij. Jongeren hebben baat bij deze samenwerking: ze kunnen zich nog beter oriënteren, de opleiding wordt aantrekkelijker, er is meer maatwerk mogelijk, en soms zijn opleidingen op deze manier ook slimmer georganiseerd.

Vmbo en mbo krijgen sinds dit schooljaar hiervoor een steuntje in de rug met de wettelijke verankering van meer ruimte voor het samen uitvoeren van doorlopende leerroutes. In dit magazine kun je hier meer over lezen.

Ondanks de goede stappen die er in diverse regio's de afgelopen jaren zijn gezet, is nog niet overal sprake van een bestendige samenwerking tussen vmbo en mbo. Het opbouwen van een duurzame relatie is ook niet eenvoudig en vergt tijd. Er zitten bestuurlijke en praktische vraagstukken aan vast. Wij hebben dan ook veel waardering voor de bereidheid van de regio's uit dit magazine om hun inzichten en ervaringen in dit proces met de buitenwereld te delen.

Wij hopen en verwachten dat dit magazine andere regio's inspireert en motiveert om aan de slag te gaan met de intensivering en uitbreiding van de bestaande samenwerking. Want samen kunnen vmbo en mbo zorgen voor de beste voorbereiding voor onze jongeren.

Wij wensen je veel leesplezier!

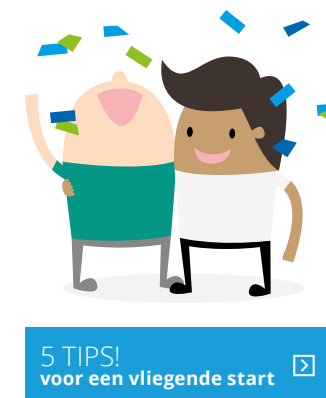
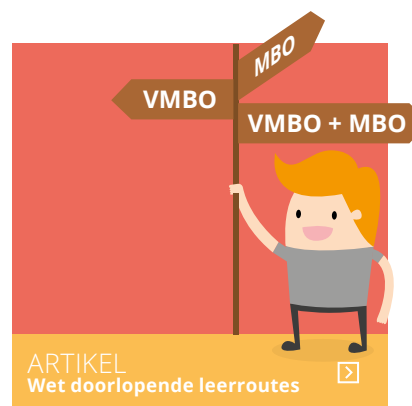
Paul Rosenmöller
Voorzitter VO-raad

Jan van Nierop
Voorzitter Stichting Platforms VMBO

INHOUDSOPGAVE

In deze uitgave...

Samen maken we werk van **krachtig** beroepsonderwijs

Arie Slob
Demissionair Minister voor
Basis- en Voortgezet Onderwijs

Op het moment dat ik deze column schrijf, is het een maand voor de Tweede Kamerverkiezingen en heb ik samen met mijn collega Ingrid van Engelshoven het Nationaal Programma Onderwijs gelanceerd. Met deze maatregelen proberen we ervoor te zorgen dat de coronacrisis voor geen enkele jongere leidt tot minder kansen. Het maatregelenpakket benadrukt het belang van ons onderwijs, en is een erkenning voor de tomeloze inzet en het doorzettingsvermogen van jullie, als docenten en schoolleiders. Mijn waardering voor het werk dat jullie in deze periode verzetten is en blijft groot.

Tegelijkertijd biedt deze column me de gelegenheid om even los te komen van de corona-actualiteit en terug te blikken op de afgelopen jaren. Ik heb mij als minister altijd ingezet om ervoor te zorgen dat iedere jongere de kans krijgt om zijn of haar talenten te ontdekken en ontwikkelen. En dat docenten en scholen de ruimte krijgen om jongeren te laten bloeien.

Met dat in het achterhoofd ben ik samen met collega Van Engelshoven aan de slag gegaan met de opdracht uit het Regeerakkoord om de overgang van het vmbo naar het mbo te verbeteren. Daar hoorde bij dat we de mogelijkheid voor jongeren wilden creëren om mbo niveau 2 binnen het vmbo af te ronden. Onze Wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo is daar

een belangrijke stap in geweest. Zo kunnen we iedere jongere een onderwijsroute bieden die bij hem of haar past.

Flexibiliteit en ruimte bieden kansen aan onze jongeren

Met de Wet doorlopende leerroutes hebben scholen sinds 1 augustus 2020 meer ruimte om met hun regionale partners een gezamenlijk onderwijsprogramma in te richten. Zo hoeft er geen drempel meer te zijn tussen vmbo en mbo, en kunnen jongeren ononderbroken doorleren voor een startkwalificatie. De overgangen binnen het onderwijs verlopen de komende jaren anders, en dat geldt ook voor de aansluiting tussen vmbo-mbo. Doorlopende en geïntegreerde leerroutes vmbo-mbo kunnen bij uitstek kansen bieden om

met de nodige flexibiliteit en ruimte het beroepsonderwijs gezamenlijk vorm te geven, zodat de overgang voor jongeren zo optimaal mogelijk verloopt.

Nu is het tijd om de volgende stap te zetten: dat iedere jongere in elke regio kan kiezen voor een doorlopende leerroute. En daar heb ik jullie hulp bij nodig, als docenten en schoolleiders. Jullie weten als geen ander wat er in jullie scholen en regio's nodig is – wat er wel en niet werkt. Ik heb de afgelopen jaren in steeds meer regio's gezien dat vmbo en mbo hierover gezamenlijke afspraken maken. Zo zijn de leerlabs mooie voorbeelden van hoe scholen samen in de regio aan de slag gaan om doorlopende leerroutes vorm te geven.

Ik hoop dan ook dat jullie uit dit magazine weer extra tips en inspiratie halen om door te pakken. Juist in deze tijd is het belangrijk om de ruimte die de wet biedt optimaal te benutten. Zodat zoveel mogelijk jongeren hun talenten kunnen ontplooiën en met een mooie startkwalificatie de arbeidsmarkt op komen.

Wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo: 'Meer ruimte en flexibiliteit'

Wat zijn doorlopende leerroutes en geïntegreerde leerroutes nu precies? En wat maakt de wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo allemaal mogelijk? In dit artikel lees je alles over de definities, achtergronden en kansen die de wet biedt.

Allereerst: de wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo (Sterk beroepsonderwijs) biedt meer ruimte en flexibiliteit. Door de stevige samenwerking tussen vmbo en mbo kunnen we het beroepsonderwijs meer als één geheel vormgeven. De wet biedt bijvoorbeeld jongeren de mogelijkheid het mbo en vmbo gecombineerd in één opleiding te volgen (doorlopende leerroutes), waarbij de leerling richting een mbo 2-opleiding het vmbo-diploma niet hoeft te behalen (geïntegreerde leerroute). De focus ligt op goed en toegankelijk beroepsonderwijs in elke regio en het stimuleren van onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt, kansen biedt en aansluit bij wat jongeren boeit.

Doorlopende leerroute

Een doorlopende leerroute is een gecombineerd onderwijsprogramma dat bestaat uit een vmbo-profiel met een daaraan verwant mbo-opleidingsdomein of -kwalificatie. In deze doorlopende leerroute kunnen jongeren zowel een vmbo-diploma als een mbo-diploma (op niveau 2, 3 of 4) halen. Doordat het onderwijs in een doorlopende leerroute verdiept, verrijkt of versneld kan worden, zijn jongeren beter voorbereid op de (regionale) arbeidsmarkt of stromen zij sneller door naar vervolgonderwijs (mbo-opleiding op een hoger niveau of het hbo).

De geïntegreerde leerroute is een verbijzondering van de doorlopende leerroute. In deze route kunnen jongeren ervoor kiezen om vanuit de vmbo-basis een mbo 2-diploma te halen, waarbij het vmbo-examen gedeeltelijk of zelfs in zijn geheel achterwege kan worden gelaten.

Geïntegreerde leerroute

onderbouw vmbo

vmbo-mbo

Vanuit de vmbo-basis kan een mbo 2-diploma behaald worden, waarbij het vmbo examen geheel of gedeeltelijk achterwege kan worden gelaten.

Doorlopende leerroute

onderbouw vmbo

vmbo-mbo

In de doorlopende leerroute wordt zowel een vmbo-diploma als een mbo-diploma (op niveau 2, 3 of 4) behaald, waarbij het mogelijk is om het vmbo-examen uit te stellen tot en met het 3e jaar van de route en vanaf het eerste jaar van de route met mbo-stof te volgen en examineren.

Reguliere leerroute

vmbo

mbo

In een reguliere leerroute worden het vmbo en het mbo afgesloten met een diploma en is er niet of nauwelijks sprake van de mogelijkheid om vmbo en mbo gecombineerd in een opleiding te volgen.

Welke ruimte biedt de wet?

Eén studieduur en onderwijstijd

In een doorlopende leerroute hanteren we één model voor studieduur en onderwijstijd. Hierdoor ontstaat er ruimte om een optimaal samengesteld onderwijsprogramma te ontwikkelen, waarin mbo-onderdelen eerder aan bod kunnen komen en vmbo-onderdelen later kunnen worden afgerond. Door het ontwikkelen van een gecombineerd programma kan bovendien onnodige overlap worden voorkomen, waardoor er ruimte ontstaat om de opleiding te verkorten met maximaal één jaar.

Teambevoegdheid

De teambevoegdheid in de wet biedt de mogelijkheid om als vmbo-mbo een gezamenlijk docententeam te vormen voor vak- en sectoroverstijgende programmaonderdelen.

Examens

De wet biedt daarnaast de mogelijkheid voor het afnemen van vmbo-examens t/m het derde jaar van de route. Er is ruimte om mbo-examinering en beroepspraktijkvorming (BPV) vanaf vmbo leerjaar 3 te verzorgen (eerste jaar van de doorlopende leerroute). En in de geïntegreerde leerroute vmbo bb-mbo2 is het mogelijk om geen of enkele vmbo-examens af te nemen; in routes kb/gtl-mbo3/4 blijft vmbo-examinering behouden.

Samen aan de slag?

Om een doorlopende leerroute te ontwikkelen, moeten de vmbo- en mbo-scholen verschillende stappen zetten. Hier vind je alle stappen op hoofdlijnen en verwijzingen naar de specifieke onderwerpen.

Een aantal thema's uitgelicht:

- **Samenwerkingsovereenkomst** - De vmbo-school en de mbo-school leggen afspraken over de doorlopende leerroute vooraf vast in een samenwerkingsovereenkomst (o.a. voor de overstapoptie). Mocht een regio routes met meerdere scholen en/of instellingen willen ontwikkelen, kan er één overeenkomst worden opgesteld, waaraan alle partijen deelnemen.
- **Verantwoordelijkheden** - De vo-school is verantwoordelijk voor het vo-onderwijs, examinering en de diplomering. De mbo-school is verantwoordelijk voor het mbo-onderwijs, examinering en de diplomering.
- **Kosten** - De eerste twee jaar is er sprake van vo-bekostiging, daarna van mbo-bekostiging. Er is de mogelijkheid tot overdragen.
- **Locatie** - De doorlopende leerroute kan gedeeltelijk of volledig worden verzorgd op een vmbo- en/of mbo-school (en/of deels op de locatie van een leerbedrijf).
- **Duo** - Scholen moeten voor de start van het programma hun route bij duo melden onder voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Zes leerlabs

WAT GEBEURT ER AL?

Leerlingending, lerarentekort en snelle ontwikkelingen op de arbeidsmarkt vragen om een bundeling van de krachten om het regionale beroepsonderwijs sterk te houden. Goede samenwerking in de regio is dan ook cruciaal voor het vergroten van het aanbod van doorlopende leerroutes vmbo-mbo op alle niveaus.

Samenwerking is een bestuurlijke opdracht met een strategisch vraagstuk. Maar het vraagt ook om praktische uitwerking: managers, docenten en stafmedewerkers zijn aan zet in de praktische vormgeving van samenwerking op verschillende gebieden, zoals onderwijsprogramma's, LOB en bedrijfsvoeringsaspecten.

Sinds enige tijd volgt het programmateam Sterk beroepsonderwijs een aantal regio's waarin vmbo- en

mbo-scholen werk maken van intensieve en structurele samenwerking. Zij buigen zich over vraagstukken als 'Hoe brengen we onze regionale samenwerking een stap verder?' of 'Welke mogelijkheden biedt de wet Sterk beroepsonderwijs ons om doorlopende leerroutes vorm te geven?'.

Sommige regio's benutten dit schooljaar voor het vaststellen van een gezamenlijke ambitie. Op andere plekken in het land denken vmbo- en mbo-scholen na over bijvoorbeeld een gezamenlijk onderwijsprogramma voor de geïntegreerde leerroute. In dit magazine delen zes samenwerkende vmbo- en mbo-scholen openhartig hun ervaringen, positieve ontwikkelingen, knelpunten én oplossingen. Welke samenwerkende scholen zijn dit, wat doen zij en voor wie? Een overzicht...

Leerlab Assen

- Samenwerkende scholen: Dr. Nassau College (vo) en Drenthe College (mbo)
- Sector/opleidingsrichting: Horeca, Bakkerij & Recreatie
- Fase: 2021-2022 is het pilotjaar. De focus ligt op het doorontwikkelen van de leerlijnen, gastcolleges organiseren en vergroten van het aantal stage uren in het vmbo
- Route: van vmbo basis en kader naar mbo niveau 1, 2 of 3
- Werken aan: doorlopende leerroute, maatwerktraject
- Ontwerp van de route: vroege kennismaking met mbo tijdens de vmbo-opleiding, met optie om in leerjaar en 3 en 4 van het vmbo modules te kiezen van het mbo
- Doelgroep: breed, voor alle leerlingen

Meer weten?

Neem contact op met Huubs Hubbeling via hub@dr.nassaucollege.nl of Karin Stoffers via k.stoffers@drenthecollege.nl.

Leerlab Oost

- Samenwerkende scholen: Landstede Groep (verschillende vo scholen en mbo) in samenwerking met mbo of vo scholen in de regio
- Sector/opleidingsrichting: diverse opleidingsrichtingen op verschillende locaties; in totaal draaien er elf pilots
- Fase: de pilots variëren van een startfase tot initiatieven die al vijf jaar draaien
- Route: van vmbo basis naar mbo niveau 2, mogelijk later routes naar niveau 3/4
- Werken aan: diverse routes, varieert per pilot
- Ontwerp van de route: trajecten vanuit talentontwikkeling met veel aandacht voor persoonsvorming en leren in, aan en van de praktijk
- Doelgroep: breed, in principe voor alle leerlingen geschikt, van leerlingen die weten wat zij willen tot leerlingen die dat nog niet weten

Meer weten?

Neem contact op met Gerdien Martens via gmartens@landstede.nl.

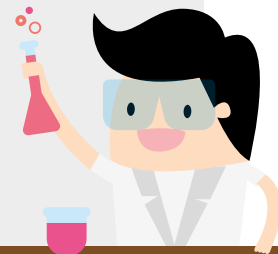

Leerlab Apeldoorn

- Samenwerkende scholen: Eddy Hillesum Lyceum (vo) en Aventus (mbo)
- Fase: pilot gestart in 2019, leerlingen gestart in schooljaar 2019-2020
- Sector/opleidingsrichting: Zorg en Welzijn. Andere routes moeten nog ontwikkeld worden
- Route: van vmbo basis naar mbo niveau 2
- Werken aan: verkorte, doorlopende leerlijn
- Ontwerp in het kort: Leerstof van twee jaar mbo is gecomprimeerd tot één jaar, door overlappen eruit te halen en onderwijsinhoudelijk afstemming te zoeken tussen beide scholen
- Doelgroep: excellente leerlingen die een versnelling aankunnen

Meer weten?

Neem contact op met Zerin Eralp via z.eralp@aventus.nl.

Leerlab Ottoland

- Samenwerkende scholen: Wellantcollege vmbo De Bossekamp (vo) met Wellantcollege Houten (mbo)
- Sector/opleidingsrichting: Groen (Melkveehouderij, Groen, Grond & Infra en Hovenier)
- Fase: leerlingen volgen de route sinds 2019
- Route: van vmbo basis naar mbo niveau 2 BBL (Beroeps Begeleidende Leerweg)
- Werken aan: geïntegreerde leerroute
- Ontwerp van de route: leerlingen blijven jaar langer op de vmbo-locatie, veel praktijk en stages
- Doelgroep: leerlingen die veel baat hebben bij praktijk en die al weten wat zij willen

Meer weten?

Neem contact op met Hijlke Wijnja via h.wijnja@wellant.nl of Ester Cuijpers via e.cuijpers@wellant.nl.

Leerlab Noord-Brabant

- Samenwerkende scholen: Walewyc-mavo (vo), Campus 013 (vo) en ROC Tilburg (mbo)
- Sector/opleidingsrichting: Sport en Bewegen
- Fase: bezig met een plan van aanpak voor een doorlopende leerroute, reeds bezig geweest met afstemmen lesprogramma's en organiseren van drempelloze instroom
- Route: voor de route van vmbo basis naar mbo niveau 2 werken Campus 013 en ROC Tilburg samen. Voor de route van vmbo gt naar mbo niveau 4 werken Walewyc-mavo en ROC Tilburg samen
- Werken aan: nader te bepalen
- Ontwerp van de route
- Doelgroep: nader te bepalen Vanuit de Walewyc: leerlingen met LO2 als examenvak. Vanuit Campus 013: leerlingen met het keuzevak Sport en Leiderschap

Meer weten?

Neem contact op met Margriet Bak via mdbak@roctilburg.nl.

Leerlab Midden-Limburg

- Samenwerkende scholen: Stichting Onderwijs Midden-Limburg (vo) en Gilde Opleidingen (mbo)
- Sector/opleidingsrichting: Zorg en Welzijn
- Route: vmbo basis naar mbo niveau 2; vmbo kader/gemengde leerweg/theoretische leerweg naar mbo niveau 3/4
- Fase: ontwikkelfase, route naar niveau 2 start in sept. 2021, route naar niveau 3/4 in sept. 2022;
- Werken aan: doorlopende leerlijn
- Ontwerp van de route: leerlingen maken eerder kennis met mbo-inhoud, mogelijkheid om te versnellen;
- Doelgroep: breed, bedoeld voor alle leerlingen Zorg en Welzijn

Meer weten?

Neem contact op met Tom Martinussen via t.martinussen@rocgilde.nl.

Groene leerroute in Ottoland

'DE GEÏNTEGREERDE ROUTE MAAKT DE HELE OPLEIDING INNOVATIEVER'

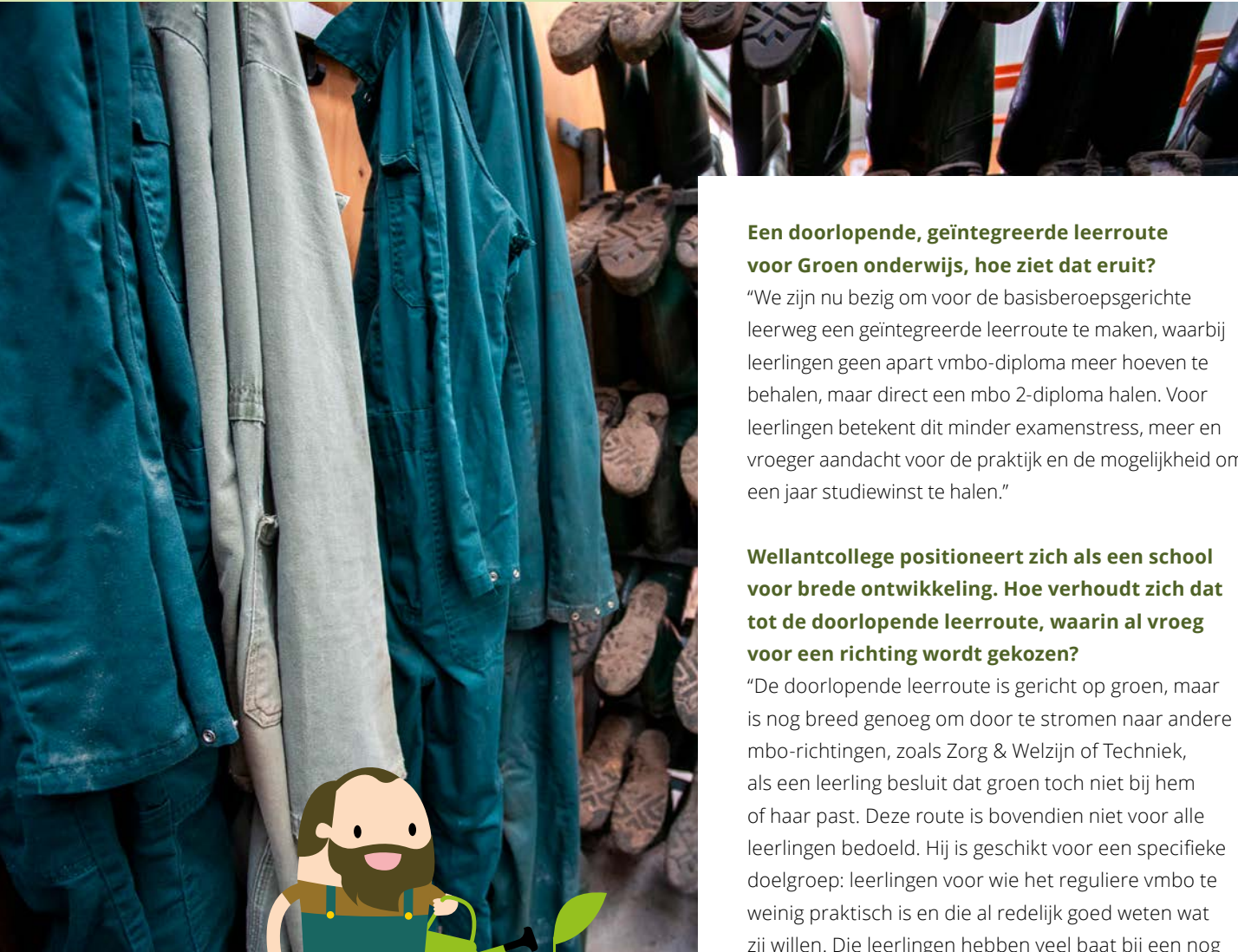
Hoe ontwikkel je een geïntegreerde leerroute voor groene opleidingsroutes? Hijklke Wijnja, schoolleider van Wellantcollege vmbo De Bossekamp in Ottoland en Ester Cuijpers, adviseur onderwijs en kwaliteit mbo bij Wellantcollege in Houten stonden aan de wieg van drie geïntegreerde leerroutes: Melkveehouderij, Groen, Grond & Infra en Hovenier.

Hijklke Wijnja

Ester Cuijpers

Een doorlopende, geïntegreerde leerroute voor Groen onderwijs, hoe ziet dat eruit?

“We zijn nu bezig om voor de basisberoepsgerichte leerweg een geïntegreerde leerroute te maken, waarbij leerlingen geen apart vmbo-diploma meer hoeven te behalen, maar direct een mbo 2-diploma halen. Voor leerlingen betekent dit minder examenstress, meer en vroeger aandacht voor de praktijk en de mogelijkheid om een jaar studiewinst te halen.”

Wellantcollege positioneert zich als een school voor brede ontwikkeling. Hoe verhoudt zich dat tot de doorlopende leerroute, waarin al vroeg voor een richting wordt gekozen?

“De doorlopende leerroute is gericht op groen, maar is nog breed genoeg om door te stromen naar andere mbo-richtingen, zoals Zorg & Welzijn of Techniek, als een leerling besluit dat groen toch niet bij hem of haar past. Deze route is bovendien niet voor alle leerlingen bedoeld. Hij is geschikt voor een specifieke doelgroep: leerlingen voor wie het reguliere vmbo te weinig praktisch is en die al redelijk goed weten wat zij willen. Die leerlingen hebben veel baat bij een nog

‘Leerlingen zijn enthousiast, vinden het fijn concreet aan de slag te zijn in de praktijk.’

praktischer opleiding, waarbij zij al snel bij bedrijven en het mbo aan de slag gaan. Je ziet dat ze zich ook anders en sneller ontwikkelen, dat is heel leuk om te zien. Doordat ze al veel werken, worden ze sneller volwassen in vergelijking tot onze andere leerlingen. Dat nemen ze over van hun oudere collega's op hun stageplekken.”

Hoe gaan jullie om met die verschillende ontwikkel-snelheden van deze leerlingen en de reguliere leerlingen?

“We besteden veel aandacht aan de onderlinge groepsdynamiek van de leerlingen in de doorlopende leerroute. De leerlingen van de doorlopende leerroute hebben ook hun eigen gebouw. Het wordt een beetje een eigen clubje – dat zien we als een kracht. De leerlingen kijken naar elkaar om en helpen elkaar. Zo wordt een slechtziende leerling door zijn klasgenoten geholpen en een leerling die zich vaak verslaapt wordt door zijn medeleerlingen wakker gebeld. Daarnaast werken we met een vast docententeam van het vmbo, dat helpt ook bij die groepsvorming. Per jaar kiezen ongeveer vijftien leerlingen voor deze doorlopende leerroute. De AVO-vakken volgen zij allemaal gezamenlijk per leerjaar en de praktijkvakken krijgen ze per profiel, waarbij ze verticaal bij elkaar zitten.”

‘De leerroute doet ook iets voor ons imago en onze contacten met bedrijven, dat is mooie bijvangst.’

Jullie zijn al een tijdje bezig. Hoe is dit proces verlopen?

“Toen we startten bevonden we ons in een soort niemandsland qua wetgeving. De experimenten met de doorlopende leerlijnen waren net afgelopen en het ministerie van OCW gaf aan: je kunt vast beginnen, maar houd rekening met het risico dat de wet niet op tijd wordt aangenomen. Zorg dat dit nooit nadelig zal zijn voor leerlingen. We zijn in het najaar van 2018 begonnen en in augustus 2019 zijn de eerste leerlingen gestart. Dat proces ging met vallen en opstaan. We evalueren regelmatig, ook met het ministerie van OCW en de Inspectie van het Onderwijs. Dat zijn heel open gesprekken, waarin we echt met elkaar meedenken. Dat lerende klimaat is voor ons de belangrijkste reden om in een leerlab te zitten.”

Wie nam het initiatief voor deze route?

“Het ontwikkelen van een doorlopende, geïntegreerde route was een wens en opdracht van het bestuur. Dat heb je ook nodig: zo'n proces vraagt om een lange adem en volharding en dat kan niet zonder bestuurlijk

commitment en vertrouwen. Het helpt als er een heldere visie voor de toekomst ligt. Maar daarna moet je snel bottom-up gaan werken. Om op alle niveaus betrokkenheid en commitment te stimuleren, zijn er koppels gemaakt: op het niveau van bestuur, directie, docenten en ondersteuningsteams. Elkaar vertrouwen en bereid zijn met elkaar mee te denken, begint ermee dat je elkaar echt leert kennen.”

Het Wellantcollege heeft vmbo en mbo onder één bestuurlijk dak. Klinkt als appeltje-eitje?

“Dat we vmbo en mbo in één huis hebben wil niet automatisch zeggen dat er automatisch goed wordt samengewerkt. Daar moet je echt in investeren. Schoolleiders zien elkaar maandelijks en kenden elkaar al, maar op het docentenniveau is dat anders: daar speelt de fysieke afstand een rol en werk je toch echt in verschillende werelden. Je moet investeren om elkaar, elkaars jargon en elkaars onderwijsprogramma's te leren kennen. Dat proces moet je goed faciliteren; je moet docenten tijd en ruimte geven om te ondernemen en fouten te mogen maken. Dat ondernemerschap moet je inbedden in je schoolcultuur.”

Schuurde het wel eens?

“In het begin was er wel het gevoel: ga je niet je eigen mbo kannibaliseren, omdat er misschien minder leerlingen voor het reguliere mbo 2 zouden kiezen? Daar moet je het goed met elkaar over hebben en bijvoorbeeld duidelijk maken wat het verschil is tussen een reguliere mbo 2-leerling en een doorlopende leerroute-leerling. Bij die laatste groep is de kans op uitval groter, met deze leerroute houden we ze binnen. Ook stimuleren we dat leerlingen na niveau 2 doorstromen naar niveau 3, dat maakt het voor het mbo extra interessant. Ook was er in het begin de angst dat een leerling voortijdig en zonder vmbo-diploma zou uitvallen. Maar die angst is tot nu toe ongegrond: dat is nog niet gebeurd. En we hebben goede afspraken met elkaar over monitoring en begeleiding.”

Wellantcollege Ottoland doorlopende leerroute

Wat levert de route jullie eigenlijk op?

“Het levert vooral de leerlingen iets op. Leerlingen zijn enthousiast, vinden het fijn concreet aan de slag te zijn in de praktijk. Bovendien zitten zij een jaartje langer in een vertrouwde omgeving. Ook ouders vinden dat prettig. Docenten zijn enthousiast omdat ze meer de diepte in kunnen met de leerlingen qua werkgebied. De opleiding is inhoudelijk echt veranderd en ook Loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) zetten we anders in. De focus ligt nu meer op talentontwikkeling en minder op het begeleiden van een leerling naar een keuze voor de toekomst. Al in het eerste leerjaar komt er mbo-inhoud in het vmbo-deel en ook de betrokkenheid van bedrijven heeft haar invloed op het lesprogramma. Zo worden bijvoorbeeld een VCA-cursus en Engels als certificaat aangeboden. Daarnaast doet de leerroute ook iets voor ons imago en onze contacten met bedrijven, dat is mooie bijvangst.”

Het ontwikkelen van deze route geeft inspiratie voor innovatie: zo wordt voor melkveehouderij een mobiel leslokaal ingezet, waardoor leerlingen snel kunnen schakelen tussen de praktijk van de stal en de uitleg van de docent. Het behalen van een trekkrijbewijs als onderdeel van de opleiding staat ook nog op ons wensenlijstje. Dit soort ontwikkelingen worden ook breder in de organisatie met belangstelling gevolgd. Regelmatig komt de vraag ‘hoe doen jullie dat?’”

Hebben jullie nog adviezen voor andere vmbo- en mbo-scholen?

“Durf te dromen – en ga ook werken aan die droom. Zorg dat je werkt met een enthousiast team en faciliteer dat als bestuurder met tijd en experimenteeruimte. Neem ook echt de tijd om te oriënteren, ga rondkijken en praten. En ten slotte, besef dat je iets opzet voor de langere tijd: dat vraagt dus om een lange adem.”

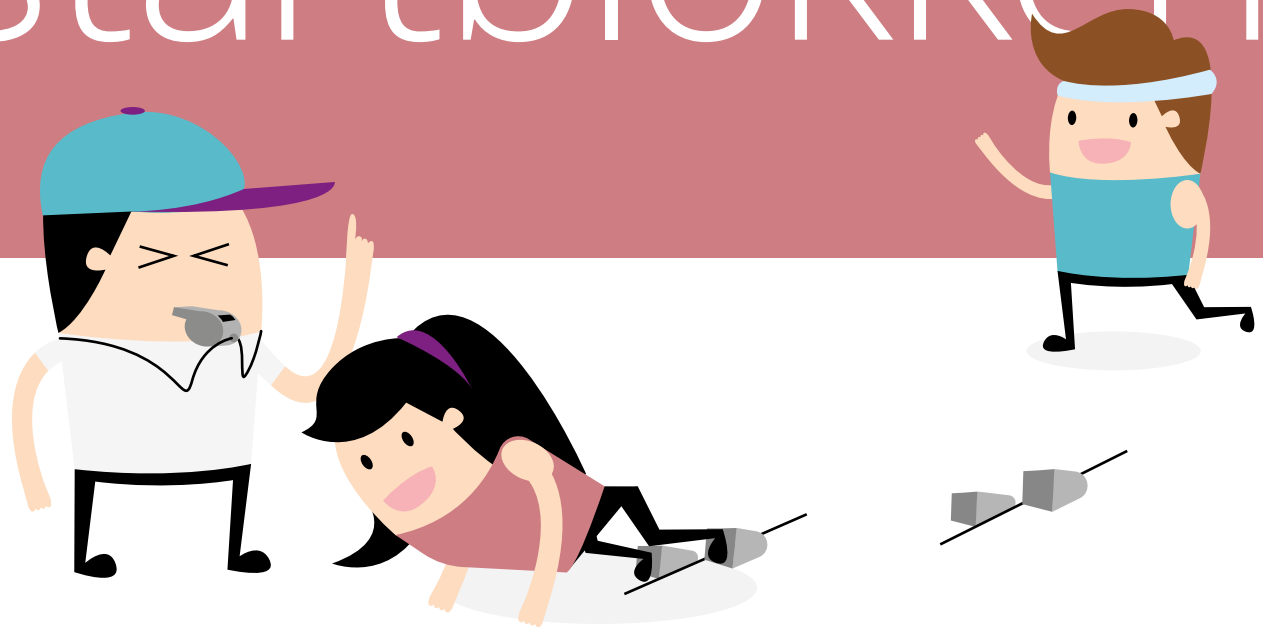
‘Durf te dromen – en ga ook werken aan die droom!’

Leerlabs door de ogen van leerlingen, docenten en bestuurders

Uit de startblokken

De eerste stappen bij het opzetten van de doorlopende leerroutes zijn gezet. Wat merken betrokkenen daar eigenlijk van? Wat vraagt het van ze? De belangrijkste inzichten en ervaringen tot nu toe vanuit het perspectief van leerling, docent en bestuurder.

#01

DOOR DE BRIL VAN DE LEERLING

Eerder aan de slag met mbo-lesstof

Vmbo-leerlingen die toe zijn aan meer uitdaging kunnen – vaak vanuit hun vertrouwde schoolomgeving – alvast ervaring opdoen op het mbo. Door mee te lopen, vakken te volgen, of in de praktijk aan de slag te gaan. Voor leerlingen die enthousiast worden van praktisch bezig zijn en al eerder in contact willen komen met de beroepspraktijk is dit een groot voordeel.

“Door deze route ben ik erachter gekomen wie ik ben, wat ik wil en wat mijn kwaliteiten zijn.”

Cheryl Wildeman - student Landstede MBO

Leerlingen zien dubbel

‘Dit hebben we al gehad’, is een veelgehoorde reactie op verschillende vakken van leerlingen die starten op het mbo. Het wegnemen van overlap of (onnodige) herhaling in de onderwijsprogramma’s is daarom voor veel scholen een goede start voor de samenwerking. Het is laagdrempelig, levert de leerling directe winst op en docenten leren elkaar en elkaars onderwijsprogramma’s goed kennen. Het biedt leerlingen de

mogelijkheid zich te verdiepen, te verbreden, of zelfs hun opleiding te versnellen.

Minder uitval

Veel doorlopende onderwijstrajecten bieden onderwijs aan dat op maat is gesneden voor de specifieke behoeften van leerlingen. Dit draagt bij aan de motivatie van leerlingen en studenten en helpt daarmee uitval te voorkomen. Doordat vmbo- en mbo-docenten rechtstreeks contact hebben met elkaar, is er beter zicht op leerlingen; zowel voor, tijdens, als na de overstap. Potentiële uitvallers zijn goed in beeld en kunnen weer op weg worden geholpen. Zo dragen doorlopende leerroutes en samenwerking tussen docenten en instellingen bij aan een soepele overgang van het vmbo naar het mbo en het voorkomen van voortijdige uitval.

Nieuwsgierig?

Kijk hier hoe ze in Apeldoorn mee aan de slag gingen met het verkennen van een doorlopende leerroute.

#02

DOOR DE BRIL VAN DE DOCENT

“We pakken in deze beginfase gewoon de ruimte om steeds meer samen te werken. Wat is het ergste dat er kan gebeuren? Als je het niet probeert, weet je het niet.”

Johan Boerhof - docent Horeca, Bakkerij en Recreatie Dr. Nassau College

Elkaar leren kennen

Docenten noemen ‘vertrouwen’ als hét sleutelwoord voor een succesvolle samenwerking – en dat vertrouwen is er niet zomaar. Vertrouwen bouw je op door tijd met elkaar door te brengen, bij elkaar op werkbezoek te gaan en curricula naast elkaar te leggen. Zeker in tijden van corona is dat extra uitdagend. En juist dán is het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven. Spraakverwarring ligt immers op de loer. In sommige leerlabs heeft het enorm geholpen om mensen die elkaar al een beetje kenden, samen te laten werken – dan ligt er een zekere basis. In alle gevallen geldt dat er tijd nodig is om elkaar te leren kennen.

Uitdagingen en puzzels

Een doorlopende leerroute brengt nieuwe uitdagingen met zich mee voor docenten. Welke uitdagingen ontstaan, hangt sterk samen met de ontwerpkeuzes die zijn gemaakt. Voor sommige routes betekent dit dat er naast de vakinhoud een grotere nadruk komt te liggen op de pedagogische vaardigheden en begeleiding van de docent. Voor mbo-docenten kan het betekenen dat je zo nu en dan jongere leerlingen in de klas krijgt. Het is duidelijk: een doorlopende leerroute is ook spannend. Draagvlak onder docenten en betrokkenheid van docenten bij het ontwerp is dan ook essentieel.

Ruimte om te ondernemen

Het ontwikkelen van een doorlopende leerroute vraagt om innovatie en ondernemingszin. Een cultuur waarin fouten maken mag. Waarin je samen een kant op beweegt en ervaart dat er toch een andere keuze nodig is. Dit alles vraagt om ruimte van de schoolleiding en het bestuur, lef van de docent én tijd. De praktijk laat zien dat het belangrijk is om docenten voor deze samenwerkingsopgave vrij te maken en uren toe te kennen.

#03 DOOR DE BRIL VAN DE BESTUURDER

“Je moet de samenwerking bij het ontwikkelen van zo’n doorlopende leerlijn echt zien als een proces. Dat betekent: de juiste mensen inschakelen en die mensen de ruimte geven.”

Thieu Kikken - voorzitter College van Bestuur Stichting Onderwijs Midden-Limburg

Kaarten op tafel

In iedere samenwerking is het een van de spannendste, maar ook een van de meest cruciale stappen: leg je kaarten op tafel. Bestuurders moeten van elkaar begrijpen waarom iets niet kan of waarom een bepaalde keuze voor iemand zo belangrijk is. Grote, actuele thema's waarbij belangen een rol spelen, zijn krimp en lerarentekort. In veel regio's staan scholen voor de uitdaging om divers en kwalitatief goed onderwijs aan te bieden aan een dalend aantal leerlingen. De eerste neiging kan dan zijn om op je eigen school te focussen

en leerlingen zoveel mogelijk in de eigen school te houden. Een open gesprek kan tot nieuwe oplossingen leiden die recht doen aan de verschillende belangen. Zo kan een doorlopende leerroute eraan bijdragen dat leerlingen in hun eigen regio een passende vervolgopleiding gaan volgen en zo in de (krimp)regio blijven. Of gezamenlijke docententeams, die het mogelijk maken om ondanks een (dreigend) lerarentekort vakken en profielen aan te kunnen blijven bieden.

Pak het serieus aan

Bestuurders benoemen als belangrijkste succesfactoren voor het inrichten van een leerlab een gedegen projectplan, een helder communicatieplan én een projectleider die de komende jaren de kar kan gaan trekken. Het gaat om continuïteit: de projectleider focust daarbij op het organiseren van een goedlopend proces, zodat de mensen die de leerroute ontwikkelen zich kunnen concentreren op de inhoud.

Bestuurlijke betrokkenheid

Het initiatief voor het opzetten van een doorlopende leerroute kan bij verschillende mensen liggen: bij een bestuurder, teamleider of een docent. Waar het initiatief ook ligt, in alle gevallen is draagvlak en betrokkenheid op alle niveaus essentieel. Bestuurlijke betrokkenheid, commitment en visie blijven gedurende het hele proces van belang. In veel leerlabs speelt de vraag: wat vinden onze bestuurders er eigenlijk van? Staan zij nog steeds achter onze keuzes en hoe belangrijk is de doorlopende leerroute voor hen? Het is in ieder leerlab – en in elke samenwerking in het algemeen – belangrijk om ‘het 8-tje’ goed dicht te organiseren.

Artikel lezen?

Lees hier het artikel met Thieu Kikken, ‘Alle kaarten op tafel’.

Regionale samenwerking:

AAN WELKE KNOPPEN KUN JE DRAAIEN?

Samenwerken doen we allemaal. Met collega's binnen ons eigen team, van andere afdelingen en met andere scholen en instellingen. Er zijn steeds meer opgaven waar we elkaar voor nodig hebben. Zoals bij het ontwikkelen en vormgeven van doorlopende leerroutes en andere samenwerkingen tussen vmbo en mbo. Samenwerken doen we vaak intuïtief en vanuit eigen ervaring. Niemand is immers opgeleid tot 'samenwerker'.

Er zijn verschillende dilemma's die een samenwerking vaak ingewikkeld maken. Hoe kun je de kans op succes vergroten? Vijf 'knoppen' waar je aan kunt draaien.

Wat maakt samenwerken ingewikkeld?

Spraakverwarring

Als mensen samenwerken – en zeker als zij uit verschillende onderwijssectoren komen – ontstaat vroeg of laat in het proces spraakverwarring. Je denkt dat je het over hetzelfde hebt en het eens lijkt te zijn, maar na verloop van tijd blijkt dat jullie toch een net ander beeld hadden bij een bepaalde ambitie, probleem of woord. De term ‘basisberoeps’ bijvoorbeeld kan in het vmbo net iets anders betekenen dan in het mbo. Spraakverwarring is niet altijd te voorkomen. Wél kun je je er bewust van zijn en de tijd nemen om zaken duidelijk te krijgen: vraag door, leg uit en vraag dan nog een keer door.

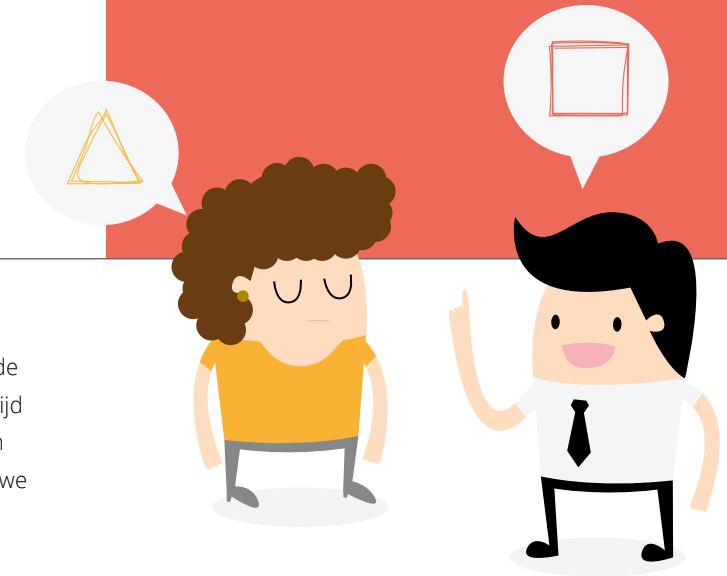
Wederzijdse afhankelijkheid

Binnen samenwerkingen is er vaak sprake van een grote mate van wederzijdse afhankelijkheid, zonder dat één partij ‘de baas’ is. Wederzijds afhankelijk zijn betekent dat beide scholen bereid moeten zijn om een deel van hun autonomie op te geven, in het vertrouwen dat dit meer oplevert. Bijvoorbeeld dat een deel van de lesinhoud op de andere school wordt verzorgd. Wederzijdse afhankelijkheid betekent dat je

rekening met elkaar houdt, bijvoorbeeld ten aanzien van de snelheid van het proces (de ander heeft misschien meer tijd nodig), of het ambitieniveau. En dat je goede afspraken en spelregels maakt, bijvoorbeeld over de vraag ‘hoe komen we samen tot besluiten?’.

De paradox van diversiteit

Partijen willen vooral samenwerken met partners die anders zijn. Partijen die andere kennis en vaardigheden hebben of bijvoorbeeld een ander netwerk. De verschillen tussen vmbo- en mbo-scholen maakt samenwerken interessant en tegelijkertijd ingewikkeld. In de praktijk blijkt het vaak eenvoudiger om met mensen en partijen samen te werken die op ons lijken. Die dezelfde taal spreken, een vergelijkbare achtergrond hebben en begrijpen welke belangen een rol spelen. De diversiteit tussen partijen leidt dus tot een grotere meerwaarde, maar maakt het samenwerken ook lastig. Het vraagt om een investering om elkaar echt te leren kennen en elkaars taal te leren spreken. Organiseer dus de ontmoeting, zowel formeel als informeel.

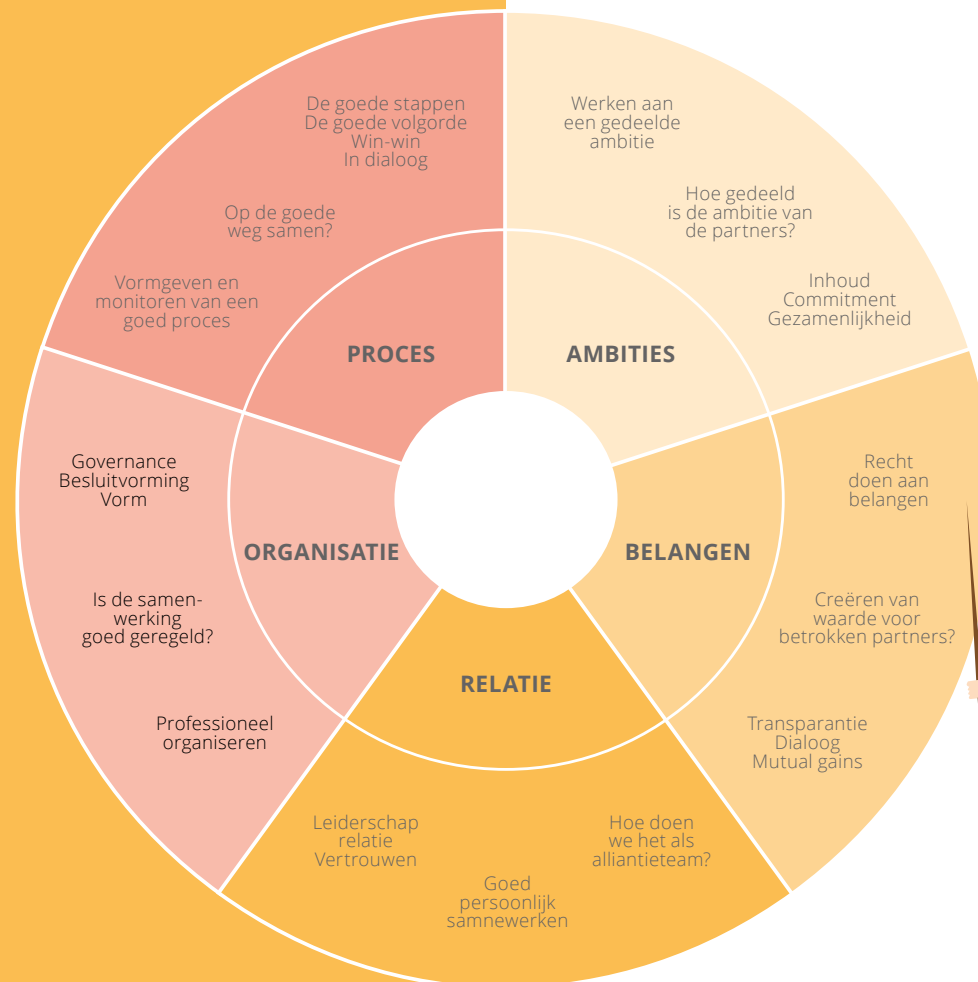
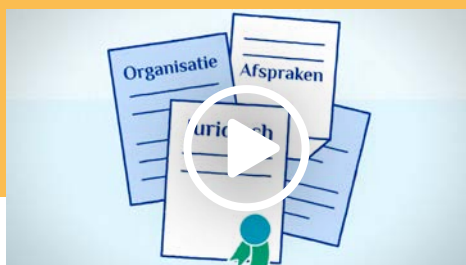
Gespleten loyaliteiten

Mensen die betrokken zijn bij een samenwerkingsproject ervaren vaak meerdere loyaliteiten. Aan de ene kant verbinden zij zich aan de samenwerking en de partners met wie ze aan de slag zijn. Aan de andere kant is er voortdurend de aandacht en betrokkenheid vanuit de eigen organisatie. Je staat als het ware met één been in de samenwerking, en met het andere in je eigen school. Die twee hoeven niet altijd in lijn te zijn. Vaak helpt het al als je dit van elkaar weet en bereid bent met elkaar mee te denken over hoe je deze loyaliteiten zo dicht mogelijk bij elkaar kan brengen.

Vijf condities voor samenwerken

Deze complexiteiten maken samenwerking behalve lastig óók interessant en uitdagend. Gelukkig zijn er knoppen waaraan je kunt draaien om met deze complexiteiten om te gaan. Het model in figuur 1 laat vijf condities voor samenwerking zien (Kaats & Opheij, 2011). Vijf aspecten waar aandacht aan besteed moet worden in een samenwerking. Deze manier van kijken helpt je om in een samenwerking met elkaar te analyseren wat er goed gaat en waar de knelpunten zitten, en helpt je bij het ontwerpen van een samenwerkingsproces.

Meer weten over de vijf condities?
Bekijk de video hieronder.

Figuur 1.
Het Common Eye op samenwerken: vijf condities voor samenwerking

Helder proces

Een belangrijke vraag die altijd speelt, is: hoe pak je het aan? Een helder proces geeft antwoord op de volgende vragen: hoe kunnen we de goede dingen op het goede moment doen? Is iedereen betrokken en weet iedereen waar we staan? Hoe komen we op een goede manier in gesprek en tot overeenstemming? Welke rol heeft ieder afzonderlijk daarbij en wie heeft de leiding? En, minstens zo belangrijk, neem de tijd om af en toe boven de samenwerking 'te gaan hangen' en met elkaar te evalueren: op inhoudelijke voortgang, maar ook op de kwaliteit van de samenwerking.

Professioneel organiseren

Iedere samenwerking wil je goed en professioneel organiseren, zodat de gezamenlijke ambitie gehaald kan worden. Daarvoor zijn voorbeelden, archetypen, overwegingen en oplossingen beschikbaar. Een passende organisatievorm sluit één op één aan op de gezamenlijke ambitie, is helder en overzichtelijk voor alle betrokkenen en is zo licht mogelijk georganiseerd. Voorkom dat je de organisatie te zwaar optuigt: 'overorganisatie' ligt op de loer!

Persoonlijke relaties

Persoonlijke verhoudingen en relaties spelen altijd een rol en zijn net zo belangrijk als inhoudelijke argumenten. Het is mensenwerk en daarbij is altijd sprake van sociaalpsychologische processen en groepsdynamiek. Iedereen in een samenwerking neemt ook zichzelf mee aan de samenwerkingstafel. Omdat je elkaar in een samenwerking tussen organisaties niet vaak vanzelf tegenkomt, zal je de informele ontmoeting echt moeten organiseren.

Gedeelde ambitie

Mensen gaan pas samenwerken wanneer zij geloven dat de samenwerking betekenisvol is en meerwaarde oplevert voor de doelgroep, de eigen organisatie en henzelf. Het is belangrijk dat in de gedeelde ambitie van het samenwerkingsverband alle betrokkenen zich herkennen. Het goede gesprek hierover met elkaar is van wezenlijk belang.

Recht doen aan belangen

Iedereen heeft belangen, het gaat erom recht te doen aan die belangen. Als dat niet gebeurt, gaan mensen en partijen dwarsliggen, haken ze af of gaan ze elkaar tegenwerken. Het is de kunst om met respect voor elkaars belangen oplossingen te bedenken die in ieders belang zijn. Het helpt om in het gesprek onderscheid te maken tussen drie soorten belangen: collectieve of maatschappelijke belangen, organisatiebelangen en individuele belangen.

Zelf aan de slag met deze condities?

Het reflectie-instrument helpt je het gesprek te voeren met je samenwerkingspartners.

Op bezoek bij het Vechtdal College en Landstede MBO in Ommen:

'ER ZIJN GEEN TWEE LEERLINGEN DIE DEZELFDE ROUTE VOLGEN'

Landstede Groep is op tal van plekken doorlopende routes aan het ontwikkelen. Er lopen in totaal elf pilots, waarin met verschillende vmbo-scholen wordt samengewerkt, zowel binnen de Landstede Groep als daarbuiten. Verslag van een bezoek aan het leerlab van het Vechtdal College en Landstede MBO in Ommen waar ze al vijf jaar ervaring hebben met verregaande samenwerking tussen vmbo en mbo. Leerlingen stromen uit als helpende Zorg & Welzijn, Verkoopmedewerker, Facilitair medewerker, of Servicemedewerker gebouwen. We zijn in gesprek met Dorien Nanninga-Van der Veen, docent bij Landstede; Cheryl Wildeman, student Verkoop niveau 2; en Gerdien Martens, projectleider versterken samenwerking vmbo-mbo.

Dorien Nanninga-Van der Veen

Cheryl Wildeman

Aanvankelijk koos ze voor de richting Bouwen Wonen Interieur (BWI), maar op haar zestiende besloot Cheryl het roer om te gooien en de overstap te maken naar een vmbo-mbo route richting verkoop niveau 2. Cheryl: "Ik koos aanvankelijk voor houtbewerking omdat ik vooral met mijn handen bezig wilde zijn. Dat past bij mij. Ik ben opgegroeid op een boerderij en daar zijn we altijd praktisch bezig." Ze lacht: "Uit boeken leren is niet echt mijn ding." Door rug- en knieblessures was Cheryl genoodzaakt een andere opleiding te gaan zoeken. Samen met haar docent is ze aan de slag gegaan om te ontdekken waar haar talenten liggen. Cheryl: "Communicatie bleek een van mijn sterke kanten. En die kant kan ik goed kwijt in de opleiding Verkoop. Eigenlijk vind ik dit veel leuker: ik vind het heerlijk met mensen bezig te zijn en gezellig een praatje te maken met vaste klanten. En ik heb nog steeds iets aan mijn eerdere opleiding: ik ben de Bob de Bouwer van de winkel. Een lamp vervangen, een plankje ophangen: ze weten mij altijd te vinden."

Eigen weg

Deze route van vmbo naar mbo bleek haar op het lijf geschreven: meer praktijk, meer ondersteuning en de mogelijkheid om een jaar sneller af te studeren. Het liefst had Cheryl de niveau 2-opleiding ook in één jaar afgerond, maar dat bleek te veel van het goede. "Dat ging ten koste van mijn humeur." Docent en coach Dorien Nanninga-Van der Veen glimlacht en knikt instemmend: "Als Cheryl dingen niet op haar eigen manier kan doen, dan merk je het wel hoor. Ze is iemand die haar eigen weg moet zoeken." Doordat Cheryl

'Kracht van deze samenwerking tussen vmbo en mbo, is dat de scholen werken met een gezamenlijk docententeam.'

al wel veel onderdelen in het eerste jaar heeft kunnen doen, heeft ze nu een vrij ontspannen tweede jaar. Haar week bestaat uit twee dagen school, twee dagen stage en één dag voor haarzelf en haar paarden.

Persoonlijke aandacht en begeleiding

Die aandacht voor de persoonlijke omgang is geen uitzondering. Dorien: "Het maatwerk dat we bieden heeft niet alleen betrekking op het traject. Het gaat ook over de manier waarop we studenten benaderen en aanspreken. Ik kijk naar wat een student nodig heeft, wat hem of haar

motiveert, waar hun allergieën zitten." Cheryl vult aan: "Docenten luisteren meer. Naar wat jij wil worden en naar jouw gevoel. Niet alleen over studie of stage, ook over andere dingen die je bezighouden. Als ik aangeef dat ik een dagje thuis wil blijven, is dat bespreekbaar en maken we afspraken over wat ik dan doe. En wij geven docenten ook feedback." Een belangrijke kracht van deze samenwerking tussen vmbo en mbo is dat de scholen werken met een gezamenlijk docententeam. "Daardoor behouden leerlingen hun vertrouwde docenten en is er sprake van een vloeiende doorloop", aldus Dorien.

‘In deze route staan talentherkenning en -ontwikkeling centraal. Een veertienjarige kan vaak nog niet zeggen ‘daar liggen mijn talenten!’

Maatwerk en talentontwikkeling

In veel vmbo-mbo-routes maken leerlingen vroeger een keuze voor een bepaalde richting. In de routes van Landstede kan dat ook op een later moment. Gerdien Martens, projectleider versterken vo-mbo van de Landstede Groep legt uit: “Een veertienjarige leerling die nu denkt dat hij timmerman wil worden omdat zijn oom dat ook is, moet kunnen uitstromen als helpende Zorg & Welzijn als daar zijn interesse en talenten blijken te liggen. Het vertrekpunt aan het eind van het

tweede jaar hoeft niet het eindpunt van een jongere te zijn.” Er is een normatief onderwijsprogramma, maar voor iedere student is maatwerk mogelijk. Hoe een route van vmbo naar mbo eruitziet, kan dus voor elke student anders zijn. De differentiatie wordt mogelijk gemaakt door een kernachtig theorieprogramma met veel nadruk op persoonsvorming en socialisering en door in het praktijkdeel maatwerk te organiseren. Gerdien: “Talentontwikkeling en Loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) met veel ruimte voor oriëntatie staan

centraal in het onderwijsproces. Leerlingen mogen binnen en buiten de school ontdekken wie zij zijn, wat zij kunnen en wat zij willen. En we besteden veel aandacht aan brede vaardigheden, zoals communiceren, jezelf presenteren en veilig werken.”

Schoolweek

Dorien en Cheryl vertellen hoe een normale week eruit ziet. Maandag en woensdag zijn schooldagen, dinsdag en donderdag stage, vrijdag wordt er thuisgewerkt. Op schooldagen staat er een algemeen programma op de agenda met vakken als Nederlands, Engels, Rekenen, Theorie Algemeen (bijv. BHV, EHBO), Loopbaan en Burgerschap. Daarna is er tijd voor opleidingsspecifieke theorie, loopbaanbegeleiding en keuzedelen. In de middag gaan studenten aan de slag met individuele opdrachten en is er tijd gereserveerd voor individuele coachingsgesprekken.

Verkennen van een geïntegreerde leerroute

In de pilots wordt gewerkt aan verschillende routes. Sommige leerlingen halen hun vmbo-basisdiploma en gaan door naar mbo

2, anderen slaan het vmbo-diploma over en gaan (nu nog) via de entreeopleiding naar mbo 2. Gerdien licht toe: “Waar mogelijk gaan we vanaf augustus 2021/2022 inzetten op een geïntegreerde route, zodat leerlingen altijd kunnen toewerken naar het eindperspectief van een startkwalificatie op mbo niveau 2, zonder tussenstappen.”

Breed opleiden

De wetswijziging helpt dus zeker, maar de verandering mag wat betreft Gerdien nog wel iets verdergaan. “De wetswijziging maakt het mogelijk om leerlingen op te leiden voor mbo 2, maar je moet tegelijkertijd blijven voldoen aan de curriculumverplichtingen van het vmbo. Als een leerling bijvoorbeeld timmerman wil worden, moet hij alle profieldelen van BWI doen. Als hij misschien toch verkoper wil worden, moet hij alle profieldelen van Economie & Ondernemen volgen. Omdat wij ook veel waarde hechten aan het breed opleiden vanuit talentontwikkeling, zouden onze leerlingen gebaat zijn bij een onderwijsprogramma geprogrammeerd vanuit algemene vaardigheden en loopbaanoriëntatie en -ontwikkeling. Daarover zijn we in gesprek met het ministerie van OCW.”

‘Door de opleiding in gezamenlijkheid te geven, haal je de overstapmomenten weg. Daarmee voorkom je uitval en vertraging.’

Het nieuwe normaal

Op dit moment geldt deze vmbo-mbo route nog als uitzondering. Maar de ambitie is om leerlingen die dat willen deze route aan te bieden. Sommige deelnemende vo-scholen in de diverse pilots zijn zelfs van mening dat de nieuwe route de gehele reguliere route zou moeten vervangen. “Omdat zij echt vinden dat deze route de ontwikkeling van een jongere bevordert. Doordat je de opleiding in gezamenlijkheid geeft, haal je de overstapmomenten weg. Daarmee voorkom je uitval en vertraging”, zegt Gerdien.

Meer nadruk op pedagogiek

Voor docenten betekende deze nieuwe route een nieuwe manier van werken. Gerdien: “Voor docenten is het echt wel spannend. Als docent bouw je normaal op je vakdidactische kennis. Met de nadruk op persoonsvorming en socialisatie vervalt een deel van het vertrouwde referentiekader.” Dorien vult aan: “Mijn achtergrond is pedagogiek, dus ik vind dit juist heel leuk. Als een student niet goed in zijn vel zit, dan

gaat het boek er niet in. Daar moet je als docent wel mee om kunnen gaan. Het is eng om los te laten wat je zelf hebt geleerd.”

Samen leren

Per pilot wordt met deze uitdaging verschillend omgegaan. Zo wordt op de ene plek alleen gestart met docenten die er energie van krijgen en verbreedt men de pilot later in de hele school. In andere pilots kiest men ervoor om op specifieke onderdelen direct de hele groep mee te krijgen. Op alle plekken besteden de scholen aandacht aan het ondersteunen van docenten. Bijvoorbeeld met leercirkels, gemeenschappelijke docententeams en intercollegiale ondersteuning. In Ommen gaat dat bijna als vanzelf. Omdat het vmbo en mbo daar in hetzelfde gebouw zijn gehuisvest, zien docenten elkaar aan de koffietafel en in de wandelgangen. Dorien: “Daar bespreek je studenten al. Je hoeft niet te wachten tot een formeel overlegmoment om te zeggen: ‘misschien is dit een leerling voor de vmbo-mbo route.’”

EEN GOED BEGIN IS HET HALVE WERK

5 tips voor een vliegende start

“We werken met opzet in een wat kleiner groepje van heel gemotiveerde docenten die al bijna onbewust de samenwerking met elkaar zoeken. We zijn praktisch ingesteld en werken vanuit het idee dat we samen het verschil kunnen maken voor onze leerlingen. Dat is wat ons motiveert.”

Geert-Jan Siebring - *docent horeca bij Drenthe College*

#01

Ga aan de slag met mensen die er écht zin in hebben

Veranderen is spannend. Sommige mensen krijgen er enorm veel energie van om met iets nieuws aan de slag te gaan, anderen wachten liever af tot er meer duidelijkheid is. Maak gebruik van de energie die er is en ga in eerste instantie vooral aan de slag met docenten, teamleiders en andere medewerkers die daar warm voor lopen. Het ontwikkelen van een leerroute kan aanpoten zijn. Het vraagt om afstemmen, uitwerken, nog eens afstemmen en opnieuw proberen. Je evalueert en stuurt bij. Mensen die er écht zin in hebben kun je daarbij goed gebruiken. Het is goed bestede energie die je inzet om iets op te tuigen dat nog jaren meegaat!

EEN GOED

BEGIN IS HET

HALVE WERK

5 tips voor een vliegende start

“Ik ging als leerling naar het Eddy Hillesum Lyceum en gaf er later les als docent Nederlands. Ook ben ik binnen Aventus een bekend gezicht. Ik draag beide scholen een warm hart toe. Dat ik op beide scholen veel mensen goed ken, helpt enorm. Ik weet daardoor snel de juiste mensen te betrekken en te motiveren.”

Zerin Eralp - projectleider SBO Zorg & Welzijn bij ROC Aventus

#02

Zorg voor uitstekende faciliteiten

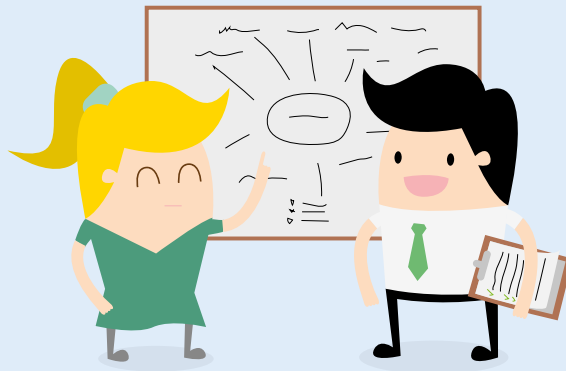
Het samenwerkingsproces wil je goed faciliteren: goede zin, maar géén tijd of experimenteerruimte is funest. Dit geldt voor iedereen en op alle niveaus. En terwijl zo'n samenwerking bij sommige teamleiders misschien wel in hun takenpakket valt, leert de ervaring dat het belangrijk is docenten specifieke projecturen toe te kennen.

Ook is een goede projectleider onmisbaar. Iemand die voor meerdere jaren de kar kan trekken. Zo'n projectleider zorgt ervoor dat docenten zich op de inhoud kunnen focussen en dat alle partijen geïnformeerd zijn en aangesloten blijven. In de beginfase, waarin belangen en ambities een plek moeten krijgen en het onderling vertrouwen nog moet groeien, kan het nuttig zijn externe begeleiding in te schakelen. Zijn of haar onafhankelijkheid kan net het verschil maken bij het op tafel krijgen van (soms botsende) beelden, verwachtingen en wensen. De keuze kan juist ook vallen op een heel natuurlijke verbinder die al bekend is met de cultuur en de mensen van de partnerscholen binnen de regio.

In Apeldoorn kwamen alle lijnen toevallig mooi samen. Wél bekend, maar ook extern. Zerin Eralp werd projectleider van een leerlab en bleek bij beide partnerscholen al goed bekend te zijn. Het is een schot in de roos.

EEN GOED BEGIN IS HET HALVE WERK

5 tips voor een vliegende start

“Je wilt goed van elkaar begrijpen wat de wederzijdse verwachtingen zijn. Een projectplan helpt daarbij, daar kun je altijd op terugvallen. Zeker als het spannend wordt.”

Bas Wilmer - teamleider Onderwijs bij SG Sint Ursula

#03

Maak werk van jullie projectplan

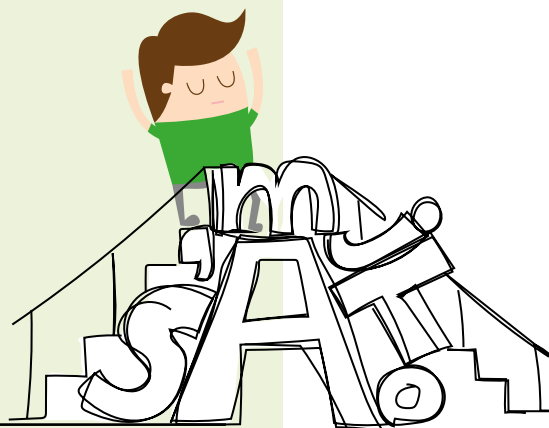
Werk samen aan jullie projectplan. Geen bierviltje of papieren tijger, maar een beknopt document. De grootste passie voor zo'n projectplan komt misschien wel uit Limburg. De samenwerking tussen Stichting Onderwijs Midden-Limburg (SOML) en ROC Gilde Opleidingen liep in eerste instantie spaak. Het ontbreken van een projectplan bleek een gemis: in de praktijk heb je een gezamenlijk referentiepunt nodig om op terug te vallen. Dat lieten ze zich geen tweede keer gebeuren en samen gingen ze er goed voor zitten. Nu vinden ze in de snelheid van alledag iedere keer opnieuw houvast bij dit gezamenlijke plan. Deze stelden ze op verzoek ook beschikbaar voor andere scholen. Ter inspiratie!

Nieuwsgierig?

Bekijk hier projectplan uit Midden-Limburg

EEN GOED BEGIN IS HET HALVE WERK

5 tips voor een vliegende start

“Vorig jaar zijn we vooral bezig geweest met quick wins om de samenwerking vmbo en mbo te verbeteren. Bijvoorbeeld door het realiseren van een drempelloze instroom zonder intake en tests, het verkennen van elkaars vakinhoud en het organiseren van gastlessen en speeddates tussen leerlingen van het vmbo en mbo. Elkaars taal leren spreken kost tijd en door op deze manier al met elkaar aan de slag zijn, leer je die taal al doende spreken.”

Margriet den Bak - docent Sport en Bewegen bij ROC Tilburg

Sla een 'taalbrug'

Als je al jaren in het vo of in het mbo werkt, spreek je je eigen taal. Vaak zonder dat je je hiervan bewust bent. Wanneer je samenwerkt, is het essentieel dat je hiervoor aandacht hebt. Dat vraagt aandacht voor twee zaken:

- 1 *Ontwikkel* taal: taal is ingewikkeld. Je kunt met hetzelfde woord iets heel anders bedoelen. Je wilt deze 'taalknot' samen 'ont-wikkelen'. Vraag naar wat de ander bedoelt en vraag door totdat je het snapt.
- 2 *Ontwikkel* gezamenlijke taal: werk samen aan een nieuwe taal die hoort bij jullie samenwerking. Maak, eventueel met een woordenboek, een beknopte lijst met begrippen en hoe jullie die samen interpreteren.

Taal overbruggen doe je door samen tijd door te brengen. Door elkaar te zien, mee te kijken in elkaars les en door samen te werken aan oplossingen. De maatregelen vanwege het coronavirus helpen natuurlijk niet, maar zoek elkaar (al dan niet digitaal) toch op. Het maakt een wereld van verschil, zeker wanneer je elkaar net leert kennen.

EEN GOED BEGIN IS HET HALVE WERK

5 tips voor een vliegende start

#05

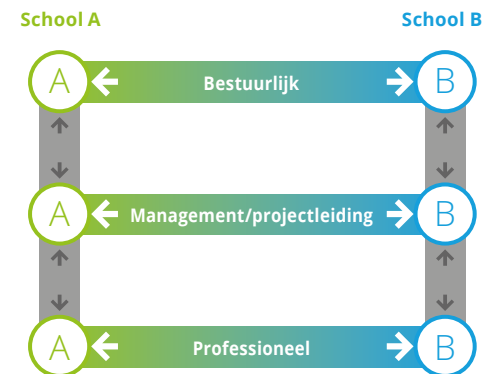
“Zorg ervoor dat het project wordt gedragen op alle niveaus. Het kan overal ontstaan, maar succes is afhankelijk van draagvlak op alle niveaus.”

Raymond Vaessen - teammanager bij Gilde Opleidingen

Heb je 8-je op orde

Je 8-je? Ja precies. Je 8-je op orde hebben betekent dat je zowel intern als extern goed bent afgestemd. Binnen elke samenwerkende school zijn grofweg drie niveaus betrokken: bestuurders, teamleiders en docenten (teken ze maar eens onder elkaar). Het idee voor een leerlab kan overal ontstaan, maar betrokkenheid van alle groepen is essentieel voor het slagen ervan. Wanneer bestuurders, teamleiders en docenten goed met elkaar communiceren en afstemmen, zijn visie en praktijk binnen die school met elkaar verbonden. Die kun je afvinken!

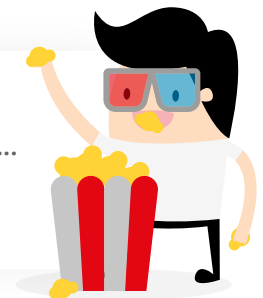
Organiseren op meerdere niveaus

Binnen de school zorgen voor goede afstemming is echter nog maar het eerste deel: je wilt ook goed zijn afgestemd met je partnerschool. Docenten met docenten, teamleiders met teamleiders, bestuurders met bestuurders. Zie je het 8-je al langzaam verschijnen? Wanneer je in beide partnerscholen de interne afstemming op orde hebt én tussen de twee scholen de afstemming ook goed geregeld hebt, ontstaat er een 8-je.

Soms bestaat een school uit meer dan drie lagen of bestaat de samenwerking uit meer dan twee scholen. Het principe blijft echter hetzelfde: zorg dat er op alle niveaus en tussen alle partners een goede communicatielij is.

Meer weten?
Kijk dan dit filmpje...

SAMEN OP WEG

Naar een naadloze aansluiting vmbo-mbo

COLOFON

STERK Beroepsonderwijs

Digizine voorjaar - uitgegeven April 2021
**Samen op weg - naar een naadloze
aansluiting vmbo-mbo**

Redactie

Teksten

Esther Klaster, Jolijn Uittenbogaard
en Reinanke Haagsma

[COMMON EYE](#)

Vormgeving

Emiel Brouwers

[IMAGEAU](#)

Fotografie

Sijmen Hendriks

Eindredactie

Karlijn Broekhuizen

[BUREAU OP ZOLDER](#)

Coördinatie

Els Pessers

Meer weten?

Kijk ook eens op

[BOUWSTENEN VOOR WERKEN AAN DOORLOPENDE LEERROUTES](#)

[WEBINARS OVER DOORLOPENDE LEERROUTES](#)

[WET DOORLOPENDE LEERROUTE](#)

Vragen?

INFO@STERKBEROEPSONDERWIJS.NL

Blijf op de hoogte!

Dit digitale magazine vind je op

[HTTPS://WWW.STERKBEROEPSONDERWIJS.NL/LEERLABS](https://www.sterkberoepsonderwijs.nl/leerlabs)

Aanvullend volgen er de komende tijd op deze pagina nieuwe artikelen over de leerlabs en relevante thema's. Wil je per mail een seintje krijgen zodra er een nieuw artikel verschijnt? Ga dan naar het [aanmeldformulier](#) om je in te schrijven.

Dit magazine is tot stand gekomen in samenwerking met

Edith Diepeveen

[PLATFORM VMBO GROEN](#)

Marion Hoerberichts en Anouk Hanssen

[MINISTERIE OCW](#)

Jacqueline Kerkhoffs

[SPV](#)

Rico Vervoorn

[MBO RAAD](#)

Michaela Zwaan

[VO-RAAD](#)

©2021 - Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van het programmteam Sterk beroepsonderwijs.